

felek közötti közvetítéssel az Amerikai Külügyminisztérium (a „State Department”) munkatársát, Richard Haass-t bízta meg, aki a munkája során szoros kapcsolatot tart fenn a 84 éves ex-uralkodóval, Mohammed Zahir Shah-val.

A nemzetépítés folyamatát azonban számos tényező nehezíti:

- a konszenzus hiánya a belső politikai erők között (pastuk, tálibok, Északi Szövetség);
- a pastu származású Mohammed Zahir Shah, egykori uralkodó népszerű ugyan, de hatalma nincsen, mivel a több mint negyedévszázados római száműzetése alatt szinte alig volt kapcsolata az országgal (1973-ban üzték el negyven évi uralkodás után);
- az „Északi Szövetséget” nem támogatják a pastuk (akik Afganisztán legnépesebb etnikumát alkotják), akiknek viszont nincsen széles körben elfogadott vezetőjük és ütöképes hadseregük.

Az új Afganisztán csak a Nemzetközi Közösség segítségével születhet meg. Ma is közel hat millió ember élete a külföldről érkező segélyszállítmányoktól függ. Az újjáépítéshez szükséges anyagi eszközök és szakembergárda biztosításában az ENSZ-nek van kiemelkedő szerepe, de saját sorsáról és a külső segítség hatékony felhasználásáról Afganisztánnak magának kell döntenie.

Mindezek mellett fontos kiemelni azt a tényt is, hogy a világ heroin-termelésének hetven százaléka Afganisztánból származik, ami óriási fegyvert jelent a tálibok kezében a nyugati civilizáció ellen folytatott terrorista háborújuk során. Amíg 1989-ben az ország ópiumtermelése 1200 tonna volt (amiből morfiumon keresztül végül 120 tonna heroin készíthető), addig ez a szám 1999-re 4600 tonnára nőtt. 2000 júliusában ugyan Afganisztán együttműködési megállapodást kötött az ENSZ egyik szakosított szervezetével (*UNODCCP: United Nations Office for Drug Control and Crime Prevention*), aminek köszönhetően az éves ópiumtermelés 95%-kal, 185 tonnára csökkent, ezt az együttműködést azonban Afganisztán a New York-i terrortámadásokat követően felmondta. Mindezek következtében drasztikusan lecsökkent az ópium ára: amíg szeptember 10-én még 700 USD-t kértek Afganisztán piacain egy kilogramm friss ópiumért, addig két héttel később már 100 USD-ért meg lehetett szerezni Jalalabad vagy Kandahar piacain a kábítószer. Noha az amerikai katonai támadások jelentősen visszavetették a kábítószer termelését és az ENSZ-korlátozás továbbra is érvényben van, erősen fennáll annak a veszélye, hogy az al-Kaida hálózat kezében lévő mintegy 2800 tonna ópium alacsony áron terítve elárasztja Oroszországon és a Balkánon keresztül egész Nyugat-Európát, sőt Ázsiát és Amerikát is. Ez a mennyiség ugyanis három évig biztos bevételt jelenthet az afgán termelőknek és a nemzetközi dealer-hálózat tagjainak, ezek a bevételek pedig biztosíthatják a folyamatos fegyvervásárlásokat, illetve az esetleges későbbi terrorista akciók szilárd anyagi alapját is jelenthetik.

Vadász Rezső

A kínai kisebbség Indonéziában és Malajziában

Eugene, K. B. Tan: From sojourners to citizens: Managing the ethnic Chinese minority in Indonesia and Malaysia. = Ethnic and Racial Studies, 24. vol. 2001. 6. no. 949–973. p.

Indonéziában és Malajziában számottevő kínai kisebbség él. Egy részük régebben, más részük pedig napjainkban érkezett a két országba. Az országok polgárai idegenként kezelik őket lényegében nem kapják meg az őket, kisebbségként megillető jogokat. A kínaiak

szeretnék, ha ugyanolyan elbírálás alá esnének, mint a más nemzetiségű állampolgárok, s az állam belátná: nem céljuk a politikai elit felváltása. A társadalmi konfliktusokban nagyon kényelmes a kínaiakra kiosztani a bűnbak szerepét.

Indonézia és Malajzia helyzete azért különleges, mert a gyarmati sorból történt felszabadulásuk után kellett kiépíteni államukat. Területükön különböző népcsoportok éltek, amelyek egységes nemzetté kezdtek formálódni. Az etnikai határvonalak azonban erősek, nem ment egyszerűen a nemzetté válás, ám segítette az, ha valami ellenében válhattak egységgé. Ennek a valaminek a szerepét a kínai kisebbség játszotta ezekben az országokban.

Gazdasági vetülete is van a többség (a cikk a 'bumi' kifejezést használja az országokban lakó többségi bennszülött népcsoportokra) – kínai kisebbség konfliktusnak. A kínaiak a hivatalnokok megvesztegetésével, korrupcióval érhetik el, hogy ugyanolyan jövedelemre tegyenek szert, mint a nem kínai többség. Csak a saját etnikumukhoz tartozókban bizhatnak, ami a csoport szolidaritását és összetartását nagymértékben növeli.

Indonéziában és Malajziában az államapparátusnak kitüntetett szerepe van a nemzeti identitás megteremtésében a gyarmati évtizedek után. Miután a kínai népcsoportról azt feltételezik, hogy szolidárisak Kínával, és mintegy diaszpóráként élnek ebben a két országban, idegenként kezelik őket. Az idegenség – mint tudjuk – félelmet kelt, és a politikai elit még gerjeszti is a többségi félelmet azért, hogy legyen egy bűnbak.

Indonézia közel 200 millió lakosának 42%-a jávai, 15%-a sundanese, 6%-a pedig maláj. A fennmaradó 37% alig tizede kínai nemzetiségű: 3–4%. Viszont a teljes lakosság 90%-a a muszlim vallást követi, s itt mutatkozik meg leginkább a többségi-kisebbségi probléma oka: az eltérő vallás egymástól nagyon különböző kulturális és életmódbeli szokásokkal jár együtt. Ráadásul a lakosság nagy része megtanulta a nemzeti nyelvet, a bahasa indonézt, ezt viszont a kínai közösség tagjai nem tették meg.

Elég sok kis nép él Indonéziában, nekik a kormányzat megengedte, hogy visszatérjenek saját kulturális szokásaikhoz, elsősorban a turizmus fellendítése érdekében. A kínaiak számára viszont asszimilációs programot dolgoztak ki. Betiltották a kínai nyelv használatát és kulturális hagyományaik gyakorlását. Megkülönböztetésük az élet minden területén megmutatkozott, másodrendű állampolgárként kezelték még azokat is, akik asszimilálódtak. 1965–1966-ban sok kínai áldozata volt az antikommunista megmozdulásoknak is.

Malajziában a 20,7 milliói lakosság 62%-a maláj, 8%-a indiai, és egy jelentős kínai kisebbség él itt: 5,3 millió ember, a teljes népesség 27%-a. Itt az államvallás az iszlám, de a vezető réteg itt engedékenyebb, mint Indonéziában: megpróbál egy több kultúrát és több vallást befogadó államot teremteni, ám ez nehezen megvalósítható cél.

Mindkét országban a kínai nemzetiségűek a gazdagabb emberek közé tartoznak. Földrajzi szempontból általában városokban élnek, nagy hangsúlyt fektetnek a tanulásra és a képzésre. A teljes népességen belüli arányuk csökken, mert családjaikban kevesebb gyermek születik, mint a többségi családokban. A kínai bevándorlók száma is évről évre kevesebb lesz. A statisztikusok előrejelzése szerint 2021-ben Malajziában a lakosság 21%-a lesz kínai, míg a malájok aránya 70% fölé emelkedik.

A klasszikus weberi társadalomelmélet szerint a modernizáció során a szekularizáció miatt a vallásnak egyre kevesebb szerepe lesz a társadalom életében. Ezt azonban cáfolják az 1970-es évek végén megújuló iszlám mozgalmak a Közel-Keleten és Délkelet-Ázsiában. Indonéziában és Malajziában is újjáéledtek az iszlám fundamentalista mozgalmak, sőt vezető szerephez is jutottak az országokban. A vallásnak identitást meghatározó szerepe lett, így nem is csoda, hogy a muszlim többség és a nem muszlim kínaiak

(akiknek nagy része Indonéziában keresztény) között elmélyült a szakadék. Ezekben az országokban nem jutott számottevő szerephez a szekularizáció. Indonéziában például a Suharto-rezsim bukása utáni politikai élet kulcsszereplői az iszlám csoportosulások. Malajziában pedig a politikai elit saját pozícióját féltve támogatja ezeket a vallási mozgalmakat. A fanatikusok ugyanis sok embert képesek megmozgatni és az utcára vinni, fenyegetve akár a kormányzatot is, ha úgy látják, hogy veszélyben vannak.

A két országban élő kínaiak egyetlen esélye, ha alkut kötnek. Ahhoz, hogy a jelenük elviselhető legyen, hogy ne másodrangú állampolgárként kezeljék őket, feladják múltjukat, hajlandók az asszimilációra. A kormányzatok így talán hajlandók lesznek megszüntetni a kínaiakat sújtó megkülönböztető intézkedéseket. Nem egyszerű a feladat egyik oldalról sem, de kitartással talán sikerül megvalósítani.

Biczó Krisztina